อะชาอิเราะฮฺ นิยามและความเชื่อ

﴿الأشاعرة تعريفهم وعقائدهم﴾

[ไทย – Thai – تايلاندي]

อิสลามเว็บ.เน็ต

แปลโดย : อันวา สะอุ

ผู้ตรวจทาน : อุษมาน อิดรีส

ที่มา : www.islamweb.net

2011 - 1432

IslamHouse.com

﴿ الأشاعرة تعريفهم وعقائدهم ﴾

« باللغة التايلاندية »

موقع إسلام ويب

ترجمة: أنور إسماعيل

مراجعة: عثمان إدريس

المصدر: www.islamweb.net

2011 - 1432

IslamHouse.com

ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ผู้ทรงเมตตา ปรานียิ่งเสมอ

อัล-อะชาอิเราะฮฺ : นิยามและความเชื่อ

1. นิยามของอัล-อะชาอิเราะฮฺ

อัล-อะชาอิเราะฮฺ คือมุสลิมคณะหนึ่งที่พาดพิงไปยังอิหม่ามอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ เราะหิมะฮุลลอฮฺ ซึ่งจะใช้วิธีการยืนยันเรื่องหลักศรัทธาและโต้ตอบฝ่ายที่มีทัศนะขัดแย้งกับตนตามแนวทางของอะฮฺลุลกะลาม (นักวิภาษวิทยา)

2. ผู้ก่อตั้ง

ผู้ก่อตั้ง คือ อิหม่ามอบู อัล-หะสัน อะลีย์ บิน อิสมาอีล อัล-อัชอะรีย์ เกิดที่เมืองบัศเราะฮฺ เมื่อปี ฮ.ศ. 260 ท่านพำนักที่เมืองบัฆดาด (แบกแดด) ประเทศอิรักและเสียชีวิตที่นั่น เมื่อปี ฮ.ศ. 324 ท่านเติบโตอยู่กับพ่อเลี้ยงที่ชื่อว่า อบู อะลีย์ อัล-ญุบบาอีย์ ซึ่งเป็นผู้นำแนวคิด “อัล-มุอฺตะซิละฮฺ” ท่านได้รับแนวคิดของมุอฺตะซิละฮฺจากเขาผู้นี้ จนกระทั่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่เชี่ยวชาญและเป็นหนึ่งในแกนนำแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺ

3. การผันแปรจากแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺ

นักประวัติศาสตร์มีความเห็นพ้องกันว่า การผันแปรครั้งแรกในชีวิตของอบู อัล-หะสัน คือการถอนตัวเองออกจากแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺ

อิบนุ อะสากิรฺ และนักวิชาการท่านอื่นๆ ระบุว่า อบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ได้พำนักอยู่ที่บ้านและปลีกตัวออกจากสังคมเป็นเวลา 15 วัน เพื่อใช้เวลากับการทบทวนและค้นคว้าแสวงหาสัจธรรม แล้วท่านก็ออกไปพบปะกับผู้คนที่มัสยิดกลาง พร้อมกับประกาศให้ผู้คนทราบว่าท่านได้ถอนตัวออกจากความเชื่อเดิม (อัล-มุอฺตะซิละฮฺ) ของท่านแล้ว เสมือนกับที่ท่านถอนตัวออกจากเสื้อของท่าน แล้วท่านก็ถอดเสื้อที่ท่านสวมอยู่ออกจากตัวท่าน และโยนไปยังผู้คนพร้อมกับตำราเล่มใหม่ที่ท่านแต่งขึ้น (หนังสือตับยีน กะซิบิ อัล-มุฟตะรี โดยอิบนุ อะสากิรฺ หน้า 38-39)

นักวิจัยเห็นพ้องว่า ท่านได้ผันตัวเองออกจากแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺจริง แต่มีความเห็นต่างกันถึงมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ท่านผันแปรในครั้งนี้ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า สาเหตุมาจากการที่ขณะนั้นอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ มองว่าแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺมีความบกพร่องในบางแง่มุม ท่านเคยถามอาจารย์ของท่านในสิ่งที่เคยเคลือบแคลงสงสัยในแนวคิดของสำนักนี้ ดังกรณี ที่มีชายคนหนึ่งมาถามปัญหากับอะลีย์ อัล-ญุบบาอีย์ ซึ่งขณะนั้นอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ อยู่ ณ ตรงนั้นด้วย ชายผู้นั้นถามอบู อะลีย์ว่า เราสามารถที่จะตั้งพระนามแก่อัลลอฮฺว่า “อากิล” ผู้ทรงมีสติปัญญา-ได้หรือไม่ อัล-ญุบบาอีย์ตอบว่า ไม่ได้เนื่องจากคำว่า อัล-อักลฺ ฐานภาษามาจากคำว่า อิกอลฺ ซึ่งมีความหมายว่า ห้าม ดังนั้นการห้ามในฐานะของอัลลอฮฺเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ดังนั้นจึงไม่อนุญาตตั้งชื่อเช่นนั้นเด็ดขาด อบู อัล-หะสันได้โต้แย้งคำตอบของอัล-ญุบบาอีย์ว่าถ้าเป็น

เช่นนั้นแล้ว เราจะเรียกอัลลอฮฺว่า “อัล-หะกีม”ไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะคำว่าหะกีม มีฐานภาษามาจากคำว่า หะกะมะฮฺ อัล-ลิญาม คือเชือกผูกคอสัตว์เลี้ยง(เช่น ม้า อูฐ) อบู อะลีย์ อัล-ญุบบาอีย์ไม่ตอบคำถามสำหรับปัญหานี้แต่อย่างใด นอกจากย้อนถามอบู อัล-หะสันว่า แล้วเหตุใดท่านจึงห้ามตั้งชื่ออัลลอฮฺว่า “อัล-อากิล” แต่ท่านอนุญาตให้ตั้งชื่ออัลลอฮฺว่า “อัล-หากิม” ได้ ? อบู อัล-หะสันตอบว่า เพราะแนวทางของฉันในเรื่องการกำหนดพระนามของอัลลอฮฺ คือตัวบทหลักฐาน (จากอัลกุรอานและอัสสุนนะฮฺ) หาใช่จากการเทียบเคียงเชิงภาษา ดังนั้นฉันจึงเรียกพระองค์ว่า “อัล-หะกีม” เนื่องจากมีตัวบทหลักฐานเรียกเช่นนั้น และฉันไม่เรียกพระองค์ว่า “อัล-อากิล” เนื่องจากไม่ปรากฏในตัวบทหลักฐานให้เรียกเช่นนั้น หากมีตัวบทหลักฐานเรียกเช่นนั้นแล้ว แน่นอนฉันต้องเรียกตาม

อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อบู อัล-หะสัน ต้องถอนตัวออกเองจากอัล-มุอฺตะซิละฮฺ คือ ความฝัน ท่านเล่าว่า “ในคืนหนึ่งฉันรู้สึกเคลือบแคลงใจเกี่ยวกับหลักการเชื่อมั่นที่ยึดถืออยู่ ฉันจึงลุกขึ้นละหมาดสองร็อกอะฮฺ และขอให้อัลลอฮฺทรงชี้หนทางที่เที่ยงตรง จากนั้นฉันได้เขานอนแล้วฝันเห็นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ฉันจึงบอกกับท่านนบีในสิ่งที่ฉันได้ประสบ ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ตอบว่า “เจ้าจงยึดแบบอย่าง (ซุนนะฮฺ) ของฉัน” ทันใดนั้นฉันรู้สึกตัว และนำปัญหาต่างๆของวิชาวิภาษวิทยา(อิลมุ อัล-กะลาม)มาไตร่ตรองเปรียบเทียบกับอัลกุรอาน และอัลหะดีษ ดังนั้นฉันจึงยืนยันตามอัลกุรอานและอัลหะดีษและละทิ้งสิ่งอื่นๆไว้ข้างหลังของฉัน” (หนังสือตับยีน กะซิบิ อัล-มุฟตะรี โดยอิบนุอะสากิร หน้า 38-39)

หากเรื่องเล่านี้เป็นความจริงก็จะเป็นหลักฐานสำคัญชี้ถึงสาเหตุที่ทำให้ท่านอบู อัล-หะสัน ผันแปรตัวเอง แต่ที่ควรสังเกตคือ ตามที่ท่านได้ถกเถียงกับมุอฺตะซิละฮฺท่านเริ่มมีความเคลือบแคลงใจในบางปัญหาและมีทัศนะของตนเองในปัญหานั้นๆ โดยเฉพาะ ซึ่งในขณะนั้นท่านยังอาศัยชายคาของแนวคิดนี้อยู่ จนกระทั่งท่านได้ฝันเห็นท่านนบี ซึ่งเป็นจุดหักเหที่ทำให้ท่านหายข้อสงสัยต่างๆ จนกระทั่งท่านได้วางแนวทางในการถอนตัวเองจากแนวคิดมุอฺตะซิละฮฺอย่างเต็มรูปแบบ

นักวิจัยค้นคว้ามีทัศนะแต่งต่างกันถึงสำนักคิดของท่านอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์   บางคนกล่าวว่าท่านผันแปรไปสู่สำนักคิดอัล-กุลลาบิยะฮฺ และต่อมาผันแปรสู่แนวทางสะลัฟ ซึ่งเป็นทัศนะของนักวิชาการส่วนหนึ่ง บางคนกล่าวว่าท่านได้ผันแปรสู่สำนักคิดอัล-กุลลาบิยะฮฺและยึดมั่นกับแนวคิดนี้อย่างถาวร และท่านมีทัศนะของตนเองโดยเฉพาะโดยมีแนวคิดก้ำกึ่งระหว่างมุอฺตะซิละฮฺกับแนวคิดของอัล-มุษบิตะฮฺ(กลุ่มแนวคิดที่ยืนยันในคุณลักษณะของอัลลอฮฺ) ซึ่งต่อมากลายเป็นแนวคิดอัล-อัชอะรีย์ นี่เป็นทัศนะของพวกอัล-อะชาอิเราะฮฺเอง

ส่วนทัศนะที่กล่าวว่าท่านได้ผันแปรสู่แนวทางอัล-กุลลาบิยะฮฺ และต่อมาผันแปรสู่แนวทางของชาวสะลัฟ เป็นการยืนยันของอิหม่ามอบู อัล-หะสันเองในหนังสือ อัล-อิบานะฮฺ ซึ่งเป็นหนังสือเล่มสุดท้ายที่ท่านแต่งขึ้น โดยในหนังสือดังกล่าวได้ระบุอย่างชัดเจนว่าท่านยึดมั่นตามสำนักคิดของอิหม่ามอะหฺมัด บิน หันบัล

จากการเปรียบเทียบงานเขียนของท่านกับแนวคิดอัล-กุลลาบิยะฮฺอย่างละเอียด จะไม่พบข้อแตกต่างระหว่างสองสำนักคิดเท่าใดนัก เพราะสิ่งใดที่อัล-กุลลาบิยะฮฺได้กล่าว อบู อัล-หะสันก็กล่าวอย่างนั้นเช่นกัน เช่นการยืนยันคุณลักษณะอัล-เคาะบะริยะฮฺ เช่น พระพักตร์ พระหัตถ์ทั้งสองข้าง และสิ่งอื่นๆ และสิ่งใดที่อัล-กุลลาบิยะฮฺปฏิเสธ อบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ก็ปฏิเสธด้วย เช่น การปฏิเสธการกระทำของอัลลอฮฺที่ทรงประสงค์ ซึ่งพวกเขามีทัศนะว่า คุณลักษณะอัล-อิรอดะฮฺ (ความประสงค์) นั้น เป็นลักษณะที่มีตั้งแต่ดั้งเดิม (อะซะลีย์) ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาใหม่ด้วยการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด

ท่านอบู อัล-หะสัน เคยกล่าวไว้ในหนังสือเล่มอื่นๆ นอกจาก หนังสืออัล-อิบานะฮฺ ว่า "แท้จริงคุณลักษณะ อัล-กะลาม(การพูด) เป็นคุณลักษณะอาตมัน (ซาต) ของอัลลอฮฺ" และท่านเคยห้ามไม่ให้กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮฺ ได้พูดด้วยอัลกุรอาน

ส่วนการที่อ้างว่าท่านสังกัดแนวคิดของอิหม่ามอะหฺมัด บิน หันบัล นั้น เราไม่สามารถที่จะยืนยันเช่นนั้นอย่างชัดเจน ในขณะที่คำพูดและทัศนะของท่านยังขัดแย้งกับสิ่งที่อิหม่ามอะหฺมัดกล่าว เพราะว่าอิหม่ามอะหฺมัดไม่เคยปฏิเสธว่า อัลลอฮฺทรงมีคุณลักษณะด้วยอัล-อัฟอาล อัล-อิคติยาริยะฮฺ (การกระทำตามที่พระองค์ประสงค์) เช่นคุณลักษณะ อัน-นุซูล (การเสด็จลงมาจากฟากฟ้า) และอัล-มะญีอ์ (การเสด็จมายังทุ่งมะหฺชัรฺ)

ส่วนคำกล่าวของท่านที่ยืนยันถึง คุณลักษณะอัล-อิสติวาอ์ (การสถิตเหนือบัลลังก์) และอัล-อุลูวฺ (การอยู่เบื้องสูง) สำนักคิดของอิบนุ กุลลาบ ก็ยืนยันในคุณลักษณะดังกล่าวเช่นกัน ประเด็นนี้ไม่ได้ขัดแย้งกับทัศนะที่ว่าท่านได้เปลี่ยนแนวคิดจากมุอฺตะซิละฮฺมาสู่แนวคิดอัล-กุลลาบิยะฮฺ และยืนหยัดบนแนวทางนี้อย่างถาวร

ที่กล่าวมาข้างต้นคือบางส่วนของชีวประวัติของนักคิดที่สำคัญคนหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญที่ต้องศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของแนวคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺ เพราะการค้นคว้าจะทำให้สัจธรรมมีความกระจ่างขึ้น และความมดเท็จก็จะอันตธานหายไป

4. ความแตกต่างระหว่างอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นแรกกับอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลัง

ผู้ที่ศึกษาแนวคิดของอิหม่ามอัล-อัชอะรีย์ จะพบข้อแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างทัศนะอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นแรกกับอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลัง ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลังมิได้เจริญรอยตามแนวทางของอบู อัล-หะสันอย่างแท้จริง หากแต่พวกเขามีทัศนะที่ขัดแย้งกันในประเด็นปัญหาที่สำคัญ จนมีบางคนกล่าวว่า หากอบู อัล-หะสันทราบว่าสิ่งที่อัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลังอ้างว่าทำตามแนวคิดของท่านนั้น แน่นอนท่านอิหม่ามจะต้องกล่าวตอบว่า "พวกท่านจงบอกแก่พวกเขาด้วยว่าฉันไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ กับพวกท่าน" ซึ่งเราสามารถยกตัวอย่างประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ตัวอย่างแรก ทัศนะเกี่ยวกับศิฟัต เคาะบะริยะฮฺ คือคุณลักษณะของอัลลอฮฺที่ไม่สามารถรู้ได้เองด้วยสติปัญญา แต่สามารถรู้ได้ด้วยหลักฐานจากอัลกุรอานและอัซ-ซุนนะฮฺ เช่น พระพักต์ พระหัตถ์ทั้งสอง หรือ พระเนตร อิหม่ามอบู อัล-หะสัน มีทัศนะเกี่ยวกับประเด็นนี้เหมือนกับแนวคิดของอัล-กุลลาบิยะฮฺ คือ ยืนยันว่าคุณลักษณะเหล่านี้เป็นของอัลลอฮฺ อบู อัล-หะสันได้กล่าวยืนยันในหนังสืออัล-อิบานะฮฺ หน้าที่ 22 และหนังสือ ริสาละฮฺ อิลา อะฮฺลิ อัษ-ษัฆฺริ หน้าที่ 225-226 ในขณะที่อัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลังจะทำการ ตะอ์วีล (ตีความ) คุณลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างอื่น ดังที่อัล-อีย์ญีย์ได้กล่าวว่า ข้อที่ 5 คุณลักษณะพระหัตถ์ของอัลลอฮฺ พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿...يَدُ ٱللَّهِ فَوۡقَ أَيۡدِيهِمۡۚ ...﴾ الفتح: ١٠

ความว่า "พระหัตถ์ของอัลลอฮฺทรงอยู่เหนือมือของพวกเขา" (ซูเราะฮฺ อัลฟัตหฺ อายะฮฺที่ 10)

﴿...مَا مَنَعَكَ أَن تَسۡجُدَ لِمَا خَلَقۡتُ بِيَدَيَّۖ ...﴾ ص: ٧٥

ความว่า "สิ่งใดหรือที่มายับยั้งไม่ให้เจ้าสุญูดแก่สิ่งที่ข้าสร้างมาด้วยสองพระหัตถ์ของข้า" (ซูเราะฮฺ ศอด อายะฮฺที่ 75)

อิหม่ามอบู อัล-หะสันได้ยืนยันในคุณลักษณะทั้งสองนี้ ซึ่งเป็นทัศนะของชาวสะลัฟ ในหนังสือบางเล่มของอัล-กอฎีย์ยังยืนยันถึงคุณลักษณะนี้ด้วย แต่อัล-อะชาอิเราะฮฺส่วนใหญ่เห็นว่าคุณลักษณะดังกล่าวเป็นมะญาซ (คำอุปมา) ที่หมายถึง อานุภาพของพระองค์ โองการที่พระองค์บอกว่าได้สร้างด้วยสองพระหัตถ์ของพระองค์ หมายถึง สร้างด้วยอานุภาพที่สมบูรณ์ของพระองค์ (หนังสืออัลมะวากิฟ หน้าที่ 298)

ตัวอย่างที่ สอง คุณลักษณะอัล-อุลูว์ (การอยู่เบื้องสูง) และ อัล-อิสติวาอ์ (การอยู่เหนือพ้นบัลลังก์) อิหม่ามอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอารีย์ ได้ยืนยัน คุณลักษณะอัล-อุลูว์ และ อัล-อิสติวาอ์ของพระองค์เหนือพ้นบัลลังก์ ตามที่ปรากฏในหนังสืออัล-อิบานะฮฺ (หน้าที่ 105) ว่า หากมีคนถามว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการอิสติวาอ์ของอัลลอฮฺ ก็จงตอบไปว่า พระองค์ทรงอยู่สูงเหนือพ้นบัลลังก์ตามสภาพที่เหมาะสมกับพระองค์ ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ﴾ طه: ٥

ความว่า "ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงอยู่สูงเหนือพ้นบัลลังก์" (ซูเราะฮฺ ฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

และในหนังสือมะกอลาต อัล-อิสลามียีน (หน้าที่ 260) ว่า โดยทั่วไปแล้วทัศนะของอะฮฺลุลหะดีษและสุนนะฮฺ คือ การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ บรรดามะลาอิกะฮฺของพระองค์ คัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะสูลของพระองค์ ...และแท้จริงอัลลอฮฺ สุบหานะฮุวะตะอาลา ตรัสว่า

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ﴾ طه: ٥

ความว่า “ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงอยู่สูงเหนือพ้นบัลลังก์” (ซูเราะฮฺ ฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

นอกจากนั้นท่านยังได้โต้ตอบผู้ที่ตีความ อิสติวาอ์ ด้วยคำว่า อำนาจ ท่านได้กล่าวไว้ในหนังสืออัล-อิบานะฮฺ (หน้าที่ 108) ว่า พวกมุอฺตะซิละฮฺ พวกญะฮฺมิยะฮฺ และพวกหะรูริยะฮฺ กล่าวว่าแท้จริงความหมายของโองการ

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ﴾

“(อัลลอฮฺ)ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงยึดครองเหนือบัลลังก์”

คำว่า “อิสตะวา” หมายถึง “อิสเตาลา” (การยึดครอง), “มิลกฺ” (การครอบครอง) และก็อฮรฺ (เอาชนะ) และอัลลอฮฺนั้นมีอยู่ทุกหนแห่ง พวกเขาปฏิเสธการอยู่สูง(อิสติวาอ์) เหนือพ้นบัลลังก์ของอัลลอฮฺ ดังที่บรรดาผู้สัจจริงได้กล่าวไว้ และพวกเขายึดมั่นว่า อิสติวาอ์นั้นคือกุดเราะฮฺ (มีอำนาจเหนือ) ถ้าเป็นอย่างที่พวกเขากล่าวไว้ ก็จะไม่แตกต่างกันเลยระหว่างอะรัช (บัลลังก์) กับพื้นดินทั้งเจ็ดชั้น เพราะอัลลอฮฺทรงมีอำนาจเหนือทุกๆ สิ่ง

นี่คือทัศนะของอิหม่ามอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ส่วนอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลังมีแนวคิดตรงข้าม ดังที่ อัล-อีย์ญีย์กล่าวในหนังสือ อัล-มะวากิฟ หน้าที่ 297-298 ว่า “คุณลักษณะที่สาม อัล-อิสติวาอ์ ครั้นเมื่ออัลลอฮฺ ตะอาลาได้บอกถึงคุณลักษณะของอัล-อิสติวาอ์ ดังคำตรัสของพระองค์

﴿ ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ﴾

ความว่า “ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงอยู่สูงเหนือพ้นบัลลังก์” (ซูเราะฮฺ ฏอฮา อายะฮฺที่ 5)

นักวิชาการอัล-อะชาอิเราะฮฺมีความเห็นในเรื่องนี้ต่างกัน แต่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า อิสติวาอ์ หมายถึง อิสตีลาอ์ (การครอบครอง) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของอัล-กุดเราะฮฺ (อานุภาพ) ดังคำกล่าวของนักกวี

قد استوى عمرو على العراق　　من غير سيف ودم مهراق

ความว่า “แท้จริงอัมรฺได้ครอบครองแผ่นดินอิรัก โดยปราศจากการสู้รบและการนองเลือด”

บางคนก็ตีความว่า อิสติวาอ์ในที่นี้หมายถึง อัล-ก็อศดฺ (มุ่งสู่) ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอัล-อิรอดะฮฺ (ความประสงค์) ดังคำตรัสของพระองค์

﴿ ...ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ... ﴾

ความว่า “แล้วพระองค์ทรงมุ่งสู่ฟากฟ้า” (ซูเราะฮฺ อัล-บะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 5)

ซึ่งเป็นการตีความที่ห่างไกลมาก”

จากทั้งสองตัวอย่างทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดของอิหม่ามอบู อัล-หะสันเอง กับแนวคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺรุ่นหลังที่อ้างตนว่าเจริญรอยตามอิหม่าม อัลอัชอะรีย์

5. แนวคิดและหลักการเชื่อมั่นของอัล-อะชาอิเราะฮฺ

ส่วนหนึ่งของหลักการเชื่อมั่นของอัล-อะชาอิเราะฮฺยุคหลัง ที่ยึดถือเป็นหลักการของสำนักคิดมีดังต่อไปนี้

1. เหตุผลทางปัญญาต้องมาก่อนหลักฐาน (จากอัลกุรอานและอัซ-ซุนนะฮฺ) คือ เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างหลักฐานและเหตุผลทางปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกอันหนึ่งอันใดมาก่อน อัล-อะชาอิเราะฮฺได้นำกฎเกณฑ์คลุมเครือเหล่านี้มาเป็นหลักเกณฑ์ จึงต้องนำเหตุผลทางปัญญานำหน้าหลักฐาน และนำสิ่งเหล่านั้นมาตัวกำหนดแทนที่หลักฐาน ด้วยเหตุผลที่ว่า ปัญญานั้นเป็นสิ่งที่ไปใคร่ครวญหลักฐานว่าสมควรเชื่อหรือไม่ หากไปนำหลักฐานมาก่อนแสดงว่าเราไปทำลายการใคร่ครวญของสติปัญญา ซึ่งจะทำให้บทบัญญัติทั่วไปเป็นโมฆะหรือใช้ไม่ได้

2. ปฏิเสธในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอานุภาพและความประสงค์ของอัลลอฮฺ คือปฏิเสธคุณลักษณะอิคติยาริยะฮฺ (สิทธิในการเลือกจะกระทำ) ซึ่งเป็นสิ่งที่อัลลอฮฺยืนยันด้วยอาตมันพระองค์เอง เช่น คุณลักษณะอิสติวาอ์ (การอยู่สูงเหนือพ้นบัลลังก์) อัน-นุซูล (การเสด็จลงมายังฟากฟ้า) อัล-มะญีอ์ (การเสด็จมายังทุ่งมะหฺชัรฺ) อัล-กะลาม (การพูด) อัร-ริฎอ (ความพอพระทัย) และอัล-เฆาะฎ็อบ (ความกริ้ว) พวกเขาปฏิเสธคุณลักษณะเหล่านี้ในฐานะเป็นคุณลักษณะของอัลลอฮฺ โดยอ้างว่าการพาดพิงคุณลักษณะดังกล่าวต่ออัลลอฮฺ เท่ากับเป็นการกล่าวว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนสถานะกับอัลลอฮฺ ซึ่งคุณลักษณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นคุณลักษณะของสรรพสิ่งที่ถูกสร้าง (ดังนั้นจึงไม่เหมาะสมที่จะนำไปพาดพิงต่ออัลลอฮฺ)

3. ยอมรับในคุณลักษณะของอัลลอฮฺเพียงเจ็ดประการ ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ของอัลลอฮฺ พวกเขาจะทำการตะอ์วีล (ตีความ) หรือตัฟวีฎ (มอบหมายในความหมายว่าอัลลอฮฺองค์เดียวเท่านั้นที่ทรงรู้) คุณลักษณะที่พวกเขายอมรับคือ อัล-อิลมฺ (ความรอบรู้) อัล-กุดเราะฮฺ (อานุภาพ) อัล-อิรอดะฮฺ (ความประสงค์) อัส-สัมอฺ (การได้ยิน) อัล-บะศ็อรฺ (การมองเห็น) อัล-กะลาม อัน-นัฟสีย์ (คำพูดที่ดำรงอยู่ด้วยอาตมันของอัลลอฮ) ส่วนคุณลักษณะอื่นๆที่นอกเหนือจากนี้พวกเขาจะตีความ เช่น การตีความคุณลักษณะอัล-เฆาะฎ็อบ (ความกริ้ว) ด้วยความหมายว่า ความประสงค์ที่จะลงโทษ อัร-ริฎอ (ความพอพระทัย) ด้วยความหมายว่า ความประสงค์ที่จะให้ผลตอบแทน อิสติวาอ์ของอัลลอฮฺเหนืออะรัช (บัลลังก์) ด้วยความหมายว่า การมีอำนาจและการครอบครอง และยังมีการตีความคุณลักษณะของอัลลอฮฺอื่นๆ อีกมากมาย

4.จำกัดนิยามคำว่า "อัล-อีหม่าน" (การศรัทธา) ว่าหมายถึง การเชื่อมั่นด้วยจิตใจเท่านั้น ดังนั้น ตามทัศนะของพวกเขา เมื่อมนุษย์เกิดศรัทธาและเชื่อมั่นด้วยใจ ถึงแม้ว่ามิได้กล่าวคำปฏิญาณตนด้วยกะลิมะฮฺ ชะฮาดะฮฺตลอดชีวิต และมิได้ปฏิบัติกรรมดีด้วยอวัยวะก็ถือว่าเป็นมุอ์มินผู้ศรัทธาที่รอดพ้นจากการลงโทษในวันอาคิเราะฮฺ อัล-อีย์ญีย์ ได้กล่าวถึงนิยามอัล-อีหม่านในหนังสืออัล-มะวากิฟว่า นิยามของอัล-อีหม่าน ด้านวิชาการ ตามทัศนะของสำนักคิดพวกเรา(อัล-อะชาอิเราะฮฺ) และเป็นทัศนะของปราชญ์ (อิหม่าม) ส่วนใหญ่ เช่น ท่านอัล-กอฎีย์และอัล-อุสตาซ นั่นก็คือ อัล-อีหม่าน หมายถึง

> التصديق للرسول فيما علم مجيئه به ضرورة، فتفصيلا فيما علم تفصيلا، وإجمالا فيما علم إجمالا
>
> "การศรัทธาต่อเราะสูลในสิ่งที่ท่านนำมาบอกเล่าในเรื่องที่จำเป็นพื้นฐาน ศรัทธาในรายละเอียดที่สามารถรู้ถึงรายละเอียด และศรัทธาแบบโดยรวมในคำสอนที่รู้แบบรวมๆ" (อัล-มะวากิฟ หน้า 384)

7. ปราชญ์แห่งสำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺ

สำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺเต็มไปด้วยบรรดาปราชญ์ผู้รู้ พวกเขาเป็นผู้วางรากฐานของสำนักคิด วางกฎเกณฑ์ ชี้แจงความรู้เบื้องต้น และเผยแพร่แนวคิดของพวกเขา ตลอดจนพิทักษ์ปกป้องสำนักคิดของพวกเขาจากการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม แต่พวกเขาส่วนใหญ่ –ด้วยความที่พวกเขามีความรู้ที่ลุ่มลึก- ทำให้พวกเขาได้ประจักษ์ถึงจุดอ่อนของแนวทางนักวิภาษวิทยา (อะฮฺลุลกะลาม) จึงทำให้พวกเขาหันกลับไปสู่หลักคำสอนของชาวสะลัฟในบั้นปลายของชีวิต และเชื่อมั่นว่าแนวทางของชาวสะลัฟเป็นแนวทางที่ปลอดภัยกว่าและรอบรู้กว่า และมั่นคงกว่า ต่อไปนี้เราขอกล่าวถึงนักปราชญ์บางท่านของสำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺที่มีชื่อเสียงโดดเด่น และระบุถึงการกลับคืนสู่แนวชาวสะลัฟของบางท่าน ดังต่อไปนี้

1. อบู อัล-หะสัน อัฏ-เฏาะบะรีย์ ท่านเสียชีวิตราวปี ฮ.ศ. ที่ 380 ท่านเป็นศิษย์คนหนึ่งของอิหม่ามอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ท่านอัล-อัสนะวีย์ ได้รายงานจากอบู อับดุลลอฮฺ อัล-อะสะดีย์ ซึ่งได้กล่าวในหนังสือ มะนากิบ อัช-ชาฟิอีย์ ว่า "อาจารย์ของเรา อบู อัล-หะสัน บิน มะฮฺดีย์ อัฏ-เฏาะบะรีย์ เป็นหาฟิซฺ (ผู้ที่จำ) วิชาฟิกฮฺ วิภาษวิทยา อรรถาธิบายอัลกุรอาน ตรรกวิทยาและประวัติศาสตร์อาหรับ ท่านเป็นผู้ที่มีวาทะฉะฉาน มีปฏิภาณไหวพริบในการโต้ตอบ ไม่มีบุคคลใดที่มีลักษณะเสมอเหมือนท่านในยุคนั้น ท่านเป็นปราชญ์ที่มีงานเขียนมากมายในหลายสาขาวิชา ท่านอยู่กับอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง" (หนังสือเฏาะบะกอต อัช-ชาฟิอียะฮฺ เล่มที่ 2 หน้า 398)

2. อบูบักรฺ อัล-บากิลลานีย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 403 อิหม่ามอัซ-ซะฮะบีย์ ได้กล่าวถึงชีวประวัติของท่านในหนังสือสิยัรฺ อะอฺลาม อัน-นุบะลาอ์ ว่า "ท่านได้ช่วยเหลือแนวคิดของอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ในบางครั้งท่านมีความเห็นที่แต่งต่างจากอัล-อัชอะรีย์ ท่านได้ศึกษาวิชาวิภาษวิทยาจากลูกศิษย์ของอบู อัล-หะสัน" บรรดานักวิจัยถือว่า ท่านเป็นผู้ก่อตั้งคนที่สองของสำนักคิดอัล-อัชอะรีย์ ท่านคือผู้วางกฎเกณฑ์ วางรากฐานวิชาวิภาษวิทยา ท่านได้ศึกษาหาความรู้จากลูกศิษย์ของอัล-อัชอะรีย์ และมีความรู้เหนือพวกเขา

3. มูหัมหมัด บิน อัล-หะสัน บิน เฟาร็อก เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 406 ท่านได้ศึกษาแนวคิดของอัล-อัชอะรีย์จาก อบู อัล-หะสัน อัล-บาฮิลีย์ ศิษย์ของอบู อัล-หะสัน อัล-อัชอะรีย์ ท่านคืออิหม่ามคนสำคัญท่านหนึ่งของสำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺ

4. อบู อัล-มะอาลีย์ อิหม่าม อัล-หะเราะมัยนฺ อับดุลมะลิก บิน อับดุลลอฮฺ อัล-ญุวัยนีย์ ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 419 ท่านได้ศึกษาวิชาต่างๆ จากบิดาของท่านเอง ท่านคือปราชญ์สำคัญของสำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺ และถือว่าท่านเป็นผู้ปฏิรูปภายในสำนักคิด และได้วิพากษ์วิจารณ์บางทัศนะของสำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺ ท่านได้ศึกษาวิชาวิภาษวิทยาถึงระดับขั้นสูงสุด หากทว่าในบั้นปลายชีวิตท่านได้ย้อนกลับสู่แนวทางของชาวสะลัฟ ซึ่งเรื่องนี้ได้รับการยืนยันจากนักวิชาการหลายท่าน หนึ่งในนั้นคือท่าน อบู อัล-ฟัตหฺ อัฏ-เฏาะบะรีย์ กล่าวว่า "ฉันได้เข้าเยี่ยมอบู อัล-มะอาลีย์ ขณะที่ท่านป่วย ท่านกล่าวว่า พวกท่านจงเป็นพยานให้แก่ฉันด้วยว่า ฉันขอถอนคำพูดและทัศนะของฉันทุกอย่างที่ขัดแย้งกับอัซ-ซุนนะฮฺ (แนวทางของท่านนบี) และฉันขอตายบนแนวทางของบรรดาปราชญ์แห่งเมืองนัยสาบูรฺ (โปรดดู สิยัร อะอฺลาม อัน-นุบะลาอ์ เล่มที่ 18 หน้าที่ 474) นอกจากนี้ท่านได้กล่าวสั่งเสียในหนังสือ อัล-ฆิยาษีย์ (ซึ่งเป็นตำราเล่มสุดท้ายของท่าน) ว่า ให้ยึดมั่นในแนวทางของชาวสะลัฟ ซึ่งเป็นแนวทางที่เที่ยงตรง ก่อนที่จะเกิดแนวคิดของผู้ที่ชอบอุตริและหลงทาง และท่านยังกล่าวว่าแนวทางของชาวสะลัฟนั้นพวกเขากระตือรือรนและจริงจังในการประกอบคุณงามความดี และหลีกห่างในเรื่องที่เป็นปัญหาซับซ้อน จำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละคนต้องปฏิบัติตามแนวทางของชนเหล่านั้น

5. อบู หามิด มุหัมหมัด บิน มุหัมหมัด อัล-เฆาะซาลีย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 505 อิหม่ามอัซ-ซะฮะบีย์ กล่าวว่า ในบั้นปลายชีวิตของท่านทุ่มเทกับการศึกษาหะดีษของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และชอบสนทนากับนักวิชาการหะดีษ อีกทั้งยังอ่านทบทวนตำราหะดีษ ของอัล-บุคอรีย์และมุสลิม ซึ่งทั้งสองท่านถือว่าเป็นหุจญะฮฺ อัล-อิสลาม (ฉายานามที่เรียกขานเพื่อเป็นการ

ให้เกียรติ) หากท่านยังคงมีชีวิตอยู่ท่านทั้งสองคงมีความรู้นำหน้าในทุกแขนงวิชา (โปรดดู สิยัร อะอฺลาม อัน-นุบะลาอ์ เล่มที่ 19 หน้าที่ 323-324)

6. อบู อัล-ฟัตหฺ มุหัมหมัด บิน อับดุลกะรีม บิน อะหฺมัด อัช-ชะฮฺร็อสตานีย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 548 ท่านได้กลับตัวจากสำนักคิดวิภาษวิทยา สู่แนวทางอันบริสุทธิ์ ดังปรากฏคำกล่าวของท่านในหนังสือ นิฮายะฮฺ อัล-อิกดาม ฟี อิลมฺ อัล-กะลาม หน้าที่ 4 ว่า " عليكم بدين العجائز فإنه من أسـ | وائز " “พวกเจ้าจงยึดมั่นตามแนวคิดของคนเฒ่าคนแก่ (ชนชาวสะลัฟ) เพราะมันเป็นรางวัลอันสูงส่ง”

7. อบู อับดิลละฮฺ มุหัมหมัด บิน อุมัรฺ บิน อัล-หุสัยนฺ อัร-รอซีย์ ท่านเป็นที่รู้จักกันในนาม อิบนุ เคาะฏีบ อัร-ร็อยย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 606 มีการกล่าวถึงท่านในหนังสือ ลิสาน อัล-มิซาน เล่มที่ 4 หน้า 427 ว่า แม้ว่าท่านเป็นผู้รู้อย่างลุ่มลึกในเรื่องหลักการเชื่อมั่น ท่านยังกล่าวอีกว่า “ผู้ใดที่ยึดมั่นตามแนวทางชนรุ่นก่อนเขาจะประสบความสำเร็จ” ท่านอิบนุ เศาะลาหฺ ได้รายงานจาก อัล-กุฏุบ อัฏ-เฏาะอานีย์ ว่า เขาเคยได้ยินฟัครุดดีน อัร-รอซีย์ กล่าวว่า “หากฉันไม่ศึกษาวิชาวิภาษวิทยาเลยจะเป็นการดีกว่า” จากนั้นท่านได้ร้องไห้ มีรายงานว่าท่านกล่าวว่า “ฉันได้ทดสอบแนวทางวิภาษวิทยาและปรัชญาต่างๆ ปรากฏว่าวิชาเหล่านั้นไม่ได้ทำให้หายกระหายหรือหายป่วย (คือไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย) และฉันพบว่าแนวทางที่เที่ยงตรงที่สุดคือแนวทางของอัลกุรอาน”

8. ใคร่ครวญหลักคำสอน อัล-อะชาอิเราะฮ

นับเป็นเรื่องที่น่าฉงนสนเท่ห์ที่สำนักคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺเองยอมรับว่าการตีความในศิฟัต (คุณลักษณะ) ของอัลลอฮฺนั้น เป็นแนวทางที่เพิ่งเกิดขึ้นมาใหม่ ซึ่งไม่เคยปรากฏในยุคชาวสะลัฟ (กัลยาณชนรุ่นแรก) ไม่ว่าจะเป็นยุคของเศาะหาบะฮฺ หรือยุคของอัต-ตาบิอีน โดยพวกเขาได้สร้างวาทกรรมที่โดดเด่นว่า “แนวทางของชาวสะลัฟ (กัลยาณชนรุ่นแรก) เป็นแนวทางที่ปลอดภัยกว่าและแนวทางของชาวเคาะลัฟ (ชนรุ่นหลัง) เป็นแนวทางที่รอบรู้และฉลาดกว่า” กล่าวคือแนวคิดของการตีความในหมู่ชนรุ่นหลังย่อมรู้ดีและฉลาดกว่าแนวคิดของชนชาวสะลัฟที่มอบหมายข้อเท็จจริง ซึ่งวาทกรรมนี้ส่อให้เห็นเจตนาดูแคลนแนวทางของชาวสะลัฟในความรู้และความเข้าใจของพวกเขาต่อเรื่องคุณลักษณะของอัลลอฮฺ การดูถูกดูแคลนเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นนอกจากด้วยปากของผู้ที่ไม่รู้ฐานะและสถานภาพชาวสะลัฟในความรู้ความเข้าใจในศาสนาอย่างแท้จริง

การอภิปรายคำพูดและหลักการเชื่อมั่นของอัล-อะชาริเราะฮฺในประเด็นที่ขัดแย้งกับแนวคิดของชาวสะลัฟ ทำให้เป็นที่ประจักษ์ชัดโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ ถึงความปลอดภัยของ

แนวคิดของชาวสะลัฟจากความขัดแย้งและความสับสน ซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ วิทยปัญญาและความปลอดภัย

ต่อไปนี้คือการอภิปรายในบางประเด็นของหลักการเชื่อมั่นของ อัล-อะชาอิเราะฮฺ เพื่อให้เกิดความชัดแจ้งว่า ความรู้ของชาวสะลัฟนั้นย่อมประเสริฐเหนือกว่าแนวคิดของชาวเคาะลัฟ และแนวคิดของชาวสะลัฟนั้นถูกต้องกว่าแนวคิดที่เกิดขึ้นมาภายหลัง

1.ประเด็น การใช้เหตุผลทางปัญญาก่อนหลักฐาน ตามกฎที่แนวคิดอัล-อะชาอิเราะฮฺวางไว้

ข้อโต้ตอบ : อะฮลุสสุนนะฮฺ กล่าวว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างปัญญาที่สมบูรณ์ชัดเจน กับหลักฐานที่ถูกต้อง ในความเป็นจริงประเด็นดังกล่าวไม่เคยปรากฏขึ้นเลย

สติปัญญาได้เป็นสักขีพยานต่อความเป็นเราะสูลหรือนบีอย่างแท้จริง ดังนั้น อาศัยหลักดังกล่าวจึงจำเป็นต้องยึดความเป็นสักขีพยานของปัญญาในเรื่องนี้ ด้วยการเชื่อในสิ่งที่ท่านเราะสูลนำมาบอกทุกประการ และเชื่อฟังในสิ่งที่ท่านเราะสูลสั่งใช้ให้กระทำ เมื่อท่านเราะสูลบอกว่าอัลลอฮฺทรงดำรงอยู่เหนือพ้นฟากฟ้า ปัญญาก็จำเป็นต้องเชื่อในสิ่งที่ท่านบอกด้วย หากเมื่อใดที่เหตุผลทางปัญญามานำหน้าหลักฐาน ก็เท่ากับว่าเป็นการกล่าวหาต่อการเป็นสักขีพยานของสติปัญญา ซึ่งเท่ากับเป็นการทำลายการเป็นสักขีพยานของสติปัญญาต่อความสัจจริงของท่านเราะสูล และเป็นการทำลายศาสนา

2. ประเด็น การปฏิเสธว่าอัลลอฮฺทรงกระทำในสิ่งที่พระองค์ประสงค์

ข้อโต้ตอบ : ประเด็นนี้เป็นหลักการเดิมของอัล-อะชาอิเราะฮฺที่ปฏิเสธว่าอัลลอฮฺทรงมีการเปลี่ยนแปลงสถานะ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่โมฆะ แท้จริงแล้วอัลลอฮฺทรงมีอำนาจที่สมบูรณ์ พระองค์ทรงกระทำในสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์ได้ทุกกาลเวลา ดังที่มีหลักฐานยืนยันจากอัลกุรอาน อัซ-ซุนนะฮฺ และมติเห็นพ้องของเศาะหาบะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺตรัสว่า

﴿ يَسۡـَٔلُهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ كُلَّ يَوۡمٍ هُوَ فِي شَأۡنٖ ﴾ الرحمن: ٢٩

ความว่า "ผู้ที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลาย และแผ่นดินจะวอนขอต่อพระองค์ ทุกๆขณะพระองค์ทรงมีภารกิจ" (ซูเราะฮฺ อัร-เราะหฺมาน อายะฮฺที่ 29)

﴿ ...لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحۡدِثُ بَعۡدَ ذَٰلِكَ أَمۡرٗا ﴾ الطلاق: ١

ความว่า "บางทีอัลลอฮฺจะทรงปรับปรุงกิจการ (ของเขา) หลังจากนั้น" (ซูเราะฮฺ อัฏ-เฏาะลาก อายะฮฺที่ 1)

3. ประเด็น การจำกัดจำนวนคุณลักษณะของอัลลอฮฺเพียง 7 ประการนั้นคือ อัล-หะยาฮฺ (ทรงมีชีวิต) อัล-อิลมฺ (ทรงมีความรู้) อัล-กุดเราะฮฺ (ทรงอานุภาพ) อัล-อิรอดะฮฺ (ทรงพระประสงค์) อัส-สัมอฺ (ทรงได้ยิน) อัล-บะศ็อรฺ (ทรงมองเห็น) และ อัล-กะลาม อัน-

นัฟสีย์ (คำพูดที่ดำรงอยู่ด้วยอาตมัน ของอัลลอฮ) ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ นั้นพวกเขาจะตีความเป็นอย่างอื่น

ข้อโต้ตอบ : แนวคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าแปลกและขัดแย้งกันอย่างยิ่ง หากไม่แล้ว ทำไมพวกอัล-อะชาอิเราะฮฺจึงตีความคุณลักษณะ อัร-เราะหฺมะฮฺ (ความเมตตา) แต่ไม่ได้ตีความคุณลักษณะ อัส-สัมอฺ (ทรงได้ยิน) หากพวกเขากล่าวว่า คุณลักษณะ อัร-เราะหฺมะฮฺ (ความเมตตา) นั้น บ่งชี้ถึงความอ่อนโยนของจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับอัลลอฮฺ เพราะจะไปคล้ายคลึงกับคุณลักษณะของสรรพสิ่งที่ถูกสร้างมา ถ้าเช่นนั้นคุณลักษณะ อัส-สัมอฺ (ทรงได้ยิน) ก็ไม่สมควรใช้กับอัลลอฮฺเช่นกัน เพราะการยอมรับในคุณลักษณะของอัส-สัมอฺจะไปคล้ายคลึงกับคุณลักษณะของสรรพสิ่งที่ถูกสร้างมา หากพวกเขากล่าวว่า พวกเรายืนยันคุณลักษณะ อัส-สัมอฺที่เหมาะสมกับอัลลอฮฺ เราก็ขอตอบว่า ดังนั้น พวกท่านก็จงยืนยันคุณลักษณะอัร-เราะหฺมะฮฺที่เหมาะสมกับอัลลอฮฺดังที่พวกท่านได้ยืนยันคุณลักษณะของอัส-สัมอฺที่เหมาะสมกับพระองค์

4. **ประเด็น การให้คำนิยาม อัล-อีหม่าน (ความศรัทธา) หมายถึง การเชื่อมั่นด้วยจิตใจเท่านั้น**

ข้อโต้ตอบ : เป็นทัศนะที่ขัดแย้งกับอิจญ์มาอ์(มติเห็นพ้อง) และหลักฐานจากอัลกุรอานและอัซ-ซุนนะฮฺ ส่วนอิจญ์มาอ์นั้น อิหม่ามอัช-ชาฟิอีย์ได้กล่าวว่า เป็นอิจญ์มาอ์ของเศาะหาบะฮฺ อัต-ตาบิอีน และผู้คนหลังจากยุคนั้นที่ข้าพเจ้ามีชีวิตทันกับยุคของพวกเขาว่า “อัล-อีหม่าน คือคำพูด การกระทำ และการตั้งใจ และอัล-อีหม่านจะไม่สมบูรณ์หากขาดไปอย่างหนึ่งอย่างใดจาก 3 ประการดังกล่าว” ดังนั้น ความเชื่อ การทำอะมัลที่ดี และการกล่าวคำปฏิญาณ (ชะฮาดะฮฺ) เป็นหลักการของอีหม่าน และถือว่าอีหม่านไม่สมบูรณ์และไม่ถูกต้องหากปราศจากสิ่งเหล่านั้น หลักฐานต่างๆ จากอัลกุรอานและสุนนะฮฺที่ยืนยันสนับสนุนการอิจญมาอ์ในเรื่องนี้มีมากมายเกินกว่าจะนับให้ครบถ้วนทีเดียว

ที่มา

http://www.islamweb.net/media/index.php?page=article&lang=A&id=65287